

A Tiszatáj makói estje elé

Lehet-e vidéken országos érdekű szellemi-irodalmi erőművet építeni? Lehet-e vidéken írónak lenni, lehet-e jó folyóiratot szerkeszteni? Ki ne tudná, ki ne tapasztalta volna, aki hosszabb-rövidebb ideig az ország valamelyik zugában élt, hogy mennyiféle béklyó, igazi vagy képzelt gáncs, közöny és bántalom bénítja-bénította a kisszerűségből messzebbre tekintőket! Talán a kis országok betegsége, hogy minden és mindenki a fővárosba törekszik? Vagy csak az olyan bajosan, akadozva polgárosodó, pallérozódó közép-európai népeké? Hiszen a nálunk szerencsésebb sorsú nyugati nemzetek irodalmának már négy-ötszáz évvel ezelőtt is vidéki központjai voltak. De idézzük fel csak egy pillanatra magunkban a magyar irodalmi múltat: volt Pesttől messze is egy-egy nagy írónk-költőnk, de nem panaszkodott-e a fojtogató magányra? Nem futott-e Pestre nemcsak a sebzett Berzsenyi, hanem az erejében bizonyosan biztos Arany János, vagy akár Ady és Babits is? Igaz, a legjelentősebb magyar folyóiratok valamikor vidéken indultak, de vajon századunkban nem rántott-e magához a főváros mindent, ami fontos volt a magyar irodalom történetében? Pedig egy-egy tájnak roppant megelevenítő ereje volt mindig is: anyagot adni, lelket lehelni írókba, művekbe, formálni, ha közvetve, ha távolról is, az egész közösség, az egész ország arcát. Milyen nagyot lobbant ez a lélek a háború után hirtelen kitáguló, szeles-levegős világban! Csak itt, ezen a tájon egyszerre három folyóirat is indult: a *Délsziget*, a *Puszták népe*, a *Tiszatáj*. S hogy ne emlékeznénk az annyifelé nyújtózó szándékok hirtelen sorvadására! Volt egy idő, amikor a *Tiszatáj* is az ugyancsak sivar pesti folyóiratok sápadt másolata volt. De emlékezzünk inkább a másokra, a megújulóra, az egyre gazdagodóra, a legelsőik közé emelkedőre.

Ez a táj mindig is társadalmi, politikai, szellemi lázak, indulatok, mozgalmak fészke volt. Ez a hagyományos hevület, úgy tetszik a *Tiszatáj*at is átjárja. Mi sem természetesebb, mint hogy fogékony mindenre, ami ebben a tájban feszeng: tanulmányok, vers, széppróza, szobrok, festmények tanuskodnak a kisebb hazával való eleven kapcsolatról. De ez a lap mégsem csak ezé a vidéké: a közeli világra figyelő érzékenység nem visz szűkös-aszályos bezárkózásra, kisebbségi érzéssel párosuló provinciális gögre. Vannak itt honos írói-művészei, de a *Tiszatáj* — erre vall minden száma — az egész magyar irodalomé. E fölé a vidék fölé tágas égbolt borul: érzik ez nemcsak a művek tartalmában, célzatában, hanem a munkatársak megválasztásában is. A *Tiszatáj*ban a teljes magyar irodalom van jelen, azé a nem földrajzi közösségé, amelynek áramai ide-odajárnak a határon innen és túl élő magyarság írói, művei közt. S ennek az okos, elfogulatlan szerkesztői szemléletnek, gyakorlatnak, szentül hiszem, nincsenek hátsó gondolatai. Nemcsak az egylényegű magyar irodalmat vállalja anyagául, hanem tudatosan és józanul, örököse annak a legjobb pillanatainkban fel-felsugárzó politikai-történelmi belátásnak is, hogy a Közép-Európában, a Kárpát-medencében élő népek bonyolult érdekek, rontó szándékok megkuszálta sorsa szétszalazhatatlanul összefonódott. Ezért a hidépítő szándék, a mindig figyelmes, higgadt szomszédba tekintés. Magunkról beszélni, de beszélni a szomszédainkról, az egész tág világról, magyarságról és emberiségről, korszerűről és korok felettiről — ez a szerkesztők nyilvánvaló szándéka. Mindenféle érték becslése, befogadása mindig is nélkülözhetetlen alapelve volt a legfontosabb magyar folyóiratoknak a *Nyugattól a Válaszig*. A *Tiszatáj*nak is ez a legnagyobb erénye: a minden jóra nyitott szem, az öncsonkításra sohasem hajlamos irodalomszemlélet. Így lehet vidéken folyóiratot szerkeszteni, így lehet országos érdekű szellemi-irodalmi erőművet építeni.

